

РЕЦЕНЗІЇ

DOI <https://doi.org/10.32782/klj/2021.4.49>**Віхляєв М. Ю.,**доктор юридичних наук, професор,
заступник директора Видавничого дому «Гельветика»
м. Запоріжжя (Україна)**КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЯ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИХ МЕХАНІЗМІВ
ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ (РЕЦЕНЗІЯ НА МОНОГРАФІЮ О. Л. МАКАРЕНКОВА
«ПРАВОВІ ОСНОВИ ІНСТИТУЦІОНАЛІЗАЦІЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ
ПУБЛІЧНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ У ВІДКРИТОМУ СУСПІЛЬСТВІ»)¹**

Монографія О.Л. Макаренкова «Правові основи інституціоналізації доброчесності публічної адміністрації у відкритому суспільстві» відповідає теоретичним і практичним запитам вітчизняного правового простору. Наявність численних публікацій із відповідної проблематики таких учених, як В.Б. Авер'янов, О.М. Бандурка, В.М. Бевзенко, Ю.П. Битяк, Д.О. Бочаров, В.М. Гарашук, С.Д. Гусарев, О.М. Джуза, О.Ю. Дрозд, О.О. Дудоров, М.І. Козюбра, А.М. Колодій, Т.О. Коломоєць, В.К. Колпаков, А.Т. Комзюк, М.В. Костицький, О.В. Кузьменко, Є.В. Курінний, О.М. Лисенко, Д.В. Лученко, С.І. Максимов, Т.О. Мацелик, М.І. Мельник, О.І. Миколенко, Є.В. Невмержицький, Ю.М. Оборотов, Д.В. Приймаченко, П.М. Рабінович, С.П. Рабінович, С.Г. Стеценко, О.Д. Тихомиров, М.І. Хавронюк, С.О. Шатрава та інші, демонструє актуальність дослідження найрізноманітніших аспектів (від філософсько-правових до юридико-прикладних) комплексної проблеми корупції. Сформульовані пропозиції для вирішення цієї проблеми активно впроваджуються у практику законотворення й правозастосування української дійсності. При цьому тією чи іншою мірою спостерігаємо чи не абсолютну залученість усіх публічно-владних структур України до утвердження стандартів доброчесного (доброго) урядування.

Наразі завдання зі зміни тренду з толерантного ставлення населення до корупції до міні-

мізації цього явища виходить за межі відповідальності виключно правоохоронних органів і судів навіть з огляду на те, що чинна антикорупційна інфраструктура нашої країни є найпотужнішою у світі. В усіх цих умовах і процесах логічно постає спроба автора знайти концептуальне коло актуальних для осмислення тематичних питань. Водночас отримати по-справжньому нові результати за наслідками наукового дослідження – чи не найважчий виклик для кожного, хто ставить собі за мету виконання роботи високого теоретичного рівня. Зазначена монографія О.Л. Макаренкова не стала винятком. З одного боку, у науці наявна низка робіт досвідчених учених з антикорупційної проблематики, а з іншого – зберігається гостра проблема корупції у правовій реальності, яка змінюється разом із самою недоброчесністю, її формами, вигадливими новими зв'язками, тенденціями тощо.

Зміст і висновки монографії О.Л. Макаренкова дають достатні підстави вважати, що завдання роботи поставлені правильно, а отримані результати характеризуються належним рівнем наукової новизни. Міждисциплінарність проблеми правових механізмів протидії корупції – одна з найголовніших рис предмета дослідження, що підтверджується також найрізноманітнішою спеціалізацією вчених, які долучаються до пізнання множини компонентів її сутності та змісту. Автор теоретизував зазначену проблематику в межах адміністративного права й процесу. У роботі простежуються також спроби розкрити поставлені завдання через економіко-правові (поняття

¹ Макаренков О. Л. Правові основи інституціоналізації доброчесності публічної адміністрації у відкритому суспільстві : монографія. Запоріжжя : Видавничий дім «Гельветика», 2020. 426 с.

«фінансовий контроль», «фінансовий моніторинг», «бюджет», «податок» тощо) та інформаційно-правові (поняття «цифрові технології», «цифрова грамотність», «інформація», «телекомунікації» тощо) концепти, що відображає спеціалізацію предмета дослідження міждисциплінарної проблеми корупції, а також загальні тенденції іконізації матеріального в сучасному суспільстві споживання та дедалі більше зростаючого масштабу впровадження цифрових технологій у різних галузях, зокрема сфері протидії корупції. Структура роботи організована так, щоб уможливити розкриття предмета дослідження через вирішення грамотно поставлених завдань, а саме:

- визначення ключових понять, методології пізнання, історіографії проблеми правової інституціоналізації доброчесності публічної адміністрації у відкритому суспільстві, а також вихідних засад правової культури, політико-правових і соціально-правових умов, антропних якостей та публічного інтересу в адміністративно-правовому механізмі утвердження доброчесності публічної адміністрації;

- надання характеристики антикорупційного поля адміністративного права зі світоглядних позицій юснатуралізму та юридичного позитивізму, його номінативних властивостей;

- установлення правових підстав інституційної спроможності публічної адміністрації у сфері доброчесної антикорупційної правотворчості, усунення корупційних ризиків зі своєї виконавчо-розпорядчої роботи та інших функціональних напрямів, а також трансформацій адміністративно-правової охорони доброчесності органів публічної адміністрації, зокрема, за допомогою інституту судової влади;

- розкриття глобального виміру тенденцій подолання корупції в публічно-правових відносинах, відповідного досвіду антикорупційних трансформацій органів публічної адміністрації в зарубіжних країнах та основних напрямів його запозичення для України, змісту пропозицій для вдосконалення основ доброчесності під час нормотворчої і правозастосовної діяльності в Україні.

Концептуально важливими для протидії корупції стали сформульовані О.Л. Макаренковим у монографії висновки про те, що в переліку вихідних засад правової культури

в парадигмі антикорупційних трансформацій публічної адміністрації варто вбачати природно-правову вимірність управління та правотворення, контроль і примус; зумовленість адміністрування правових відносин потребами людини та прогресу; збалансування владою парламенту й судів; незалежність внутрішніх структур у питаннях змістовного наповнення своєї діяльності відповідно до визначеної компетенції; єдність системи органів; антикорупційну стресостійкість і копінг (вдале подолання стресів). При цьому баланс приватного й публічного інтересів являє собою умову для підтримання правової системи суспільства у стані відкритості до прогресу, зокрема, завдяки нейтралізації корупції, що вимагає достатнього матеріального забезпечення осіб, які перебувають на публічній службі, забезпечення реальних соціально-економічних прав цих осіб, залучення талановитих і розвинутих осіб до роботи в органах публічної адміністрації.

Важливо зауважити, що природно-правовий вимір антикорупційного законодавства України в умовах динамічних змін публічного права відкритого суспільства виявляється в загальнолюдських цінностях та інших антропних властивостях кожного, а також пасіонарних культурних кодах, що закладені й культивовані у процесі соціалізації людини у сфері службово-правових, адміністративно-деліктних, адміністративно-процедурних відносин. Специфіка антикорупційних обмежень для суб'єктів публічної адміністрації необхідна для виключення дисонансу між специфічними кваліфікаційними вимогами, яким відповідає кожний претендент на посаду в органах публічної влади, та загальними антикорупційними вимогами, що поширюються на таких людей. Вони мають бути максимально диференційовані в деталях правил забезпечення доброчесності публічних службовців, ступенях обґрунтованості тих чи інших строків антикорупційних правил.

З-поміж недоліків рецензованої роботи можна виокремити часом перенасичення кількістю спеціальної наукової термінології (це, наприклад, поняття «деконструкція», «конгруентність», «бінарність» тощо), що сповільнює динаміку сприйняття викладених думок

і зв'язків між ними, зокрема, за межами академічного середовища.

Отже, охарактеризована монографія О.Л. Макаренкова – це самостійне наукове дослідження, яке містить наукову новизну, що відповідає рівню робіт такого типу. Окрім того, її цінність зумовлена оригінальністю авторського підходу до пізнання предмета роботи, розкриття його складників та обґрунтування висновків. Когнітивний процес автора ґрунтується на опрацюванні більше п'ятисот наукових джерел, релевантних тематиці монографії,

п'ята частина з яких викладена європейськими мовами. Це позитивно вплинуло на логіку синтезування та побудову думок завдяки врахуванню висновків та аргументації зарубіжної правової доктрини. Висновки роботи підсилені результатами багаторічного соціолого-правового анкетування та супроводжуються ілюстративним матеріалом. Анотації монографії, написані німецькою, англійською та перською мовами, відкривають можливості ознайомитися з порушеною в ній проблематикою для ширшої аудиторії.